

10 בינואר 2023; י"ז בטבת תשפ"ג

לכבוד,

רנ"צ יעקב שבתאי
מפכ"ל המשטרה
המטה הארצי משטרת ישראל
ירושלים

- דחוף -

שלום רב,

הנדון: חובת המשטרה להבטיח ולשמור על זכות המחאה וההפגנה

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל (להלן: "התנועה"), הרינו מתכבדים לפנות אליך כלהלן:

- ביום 9.1.2023, פורסמו בכלי התקשורת השונים דיווחים מטרידים ומדאיגים ביותר, לפיהם השר לביטחון לאומי, חה"כ איתמר בן-גביר, הנחה את משטרת ישראל, בראשה אתה עומד, לנקוט יד קשה כנגד אזרחים ואזרחיות אשר מפגינים ומוחים כנגד הממשלה, וכנגד צעדיה המתוכננים לשינוי שיטת המשטר בישראל, לרבות באמצעות מעצרים, החרמת דגלים, ושימוש במכת"זיות.¹
- למותר לציין, שדיווחים מדאיגים אלה, באים על רקע התערבות הולכת וגוברת של השר בן גביר בפעילות המשטרה באופן קונקרטי, וזאת בניגוד לפקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971 על תיקוניה האחרונים, ובניגוד לעקרונות היסוד של משטר דמוקרטי.
- חמור מכך, דיווחים אלה מדאיגים במיוחד לאור העובדה כי זכות ההפגנה והמחאה הינה זכות יסוד במדינת ישראל, המוקנית לכל אדם ואדם ולכל אזרח ואזרח – ללא קשר לשיכוו הפוליטי או המגזרי. זכות המחאה וההפגנה היא נגזרת ישירה של חופש הביטוי, אשר מהווה הכרח להיותה של מדינת ישראל מדינה דמוקרטית. פגיעה בזכות זו, כמוה כפגיעה בליבת הדמוקרטיה עצמה.
- כמו כן, נבקש להדגיש, כי ייעודה של המשטרה, ובשל כך גם חובותיה הנגזרים מכך, הוא לפעול להגנה ולשמירה אקטיבית ונחרצת על זכויות היסוד של אזרחי המדינה. לשם כך הוקמה המשטרה, וזוהי תכלית קיומה הבלעדית.
- כן, כלל סמכויותיה מוקנות לה לשם השמירה על זכויות האזרחים (כך למשל, סמכותה לעצור אדם נועדה לשם שמירה על החיים או הרכוש של אדם אחר). אולם, בכל מקרה מוטלת עליה חובה, בבחינת ייהרג ובל יעבור, להפעיל סמכויותיה תוך כיבוד ושמירה על זכויות הפרט.
- מחויבויות אלה באות לידי ביטוי במספר דרכים. כך למשל, נוסח הצהרת השוטר אשר קבועה בטופס 2 ונוסח הצהרת הקצין לפי טופס 3 לתוספת בתקנות המשטרה (גיוס), תשי"ח-1957, קובעים כי על השוטר או הקצין למלא את תפקידו במסגרת הסמכויות שהוקנו לו תוך כיבוד זכויות הפרט במדינה.

¹ נעה שפיגל ויהושע (גיוס) בריינר, "בן גביר הנחה את המשטרה לעצור מפגינים שיתפרעו ויחסמו כבישים", אתר הארץ, 9.1.2023; קובי עוזיאלי, "הדרישה של בן גביר מהמשטרה: להתיז מים גם על מפגינים חילונים", אתר קול רקע, 10.1.2023.

7. כמו כן, ערכי היסוד של משטרת ישראל, כפי שהם מנוסחים באתר משטרת ישראל, מתייחסים במפורש לכבוד האדם וזכויותיו, ולמחויבות משטרת ישראל ושוטריה להגן על זכויות אלה ולא לפגוע בהן כאשר אין בכך צורך:

"שמירה על כבוד האדם – אנו השוטרים נכבד כל אדם באשר הוא אדם הזכאי לנהל את חייו באופן חופשי על פי השקפת עולמו, בגבולות החוק, ונעשה זאת בממלכתיות, בשוויוניות, בהגינות ובסובלנות.

עקרון 1: נכבד את החופש של כל אדם באשר הוא אדם הזכאי לנהל את חייו על פי טעמו, בגבולות החוק, ונגן על החופש הזה מפני פגיעה בו שלא כחוק.

עקרון 2: **נעשה כמיטב יכולתנו שלא לפגוע בזכויות של כל אדם לנהל את חייו על פי טעמו, ונגביל אדם רק לשם תכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש, על פי החוק והשיקולים המקצועיים**².

8. ברור, אם כן, שבהתאם לערכי היסוד העומדים בבסיס פעילות המשטרה, עליה לפעול בראש ובראשונה בכדי לאפשר ולהגן על הזכות להפגין ועל החופש למחות. ברור כי עליה, ועליך כמפקד העומד בראשה, לעשות את כלל המאמצים בכדי שזכויות אלה לא תיפגענה – ובוודאי שלא על ידי השר בכבודו ובעצמו, אשר ייתכן ופועל מאינטרסים פוליטיים שאינם ממן העניין לעבודת המשטרה.

9. יתרה מכך, על פי הדיווחים שהוזכרו לעיל חלק מהנחיות השר עלולות, חלילה וחס, להוביל לפגיעה ממשית בשלמות גופם של המפגינים ובשלומם – ומשכך בזכותם לחיים ולביטחון. גם כאן, כמפקח הכללי של המשטרה – עליך להבטיח כי התנהלות פקודיך תעלה בקנה אחד עם זכויות אלה, ותגן עליהן. משטרת ישראל היא המשטרה של אזרחיה – אותם עליה לשרת, ועליהם להגן.

10. בסיום הדברים, ולאור חשיבות הדברים האמורים לעיל, כמנהלי תנועה אזרחית אשר חרטה על דגלה ערכים של מאבק בשחיתות ושל שמירה על יסודותיה הדמוקרטיים של מדינת ישראל, נבקש לתאם עמך פגישה אישית, בה נוכל לעמוד באופן בלתי אמצעי על חשיבות התנהלות המשטרה בנושאים אלו, לאור התגברות הצפויה של המחאה האזרחית כנגד מהלכי הממשלה.

11. לנוכח חשיבותו הציבורית של העניין, נודה לתגובתך בהקדם.

בכבוד רב,

תומר נאור, עו"ד
ראש האגף המשפטי

ד"ר אליעזר שרגא, עו"ד
יו"ר ומייסד התנועה לאיכות השלטון

העתק: עו"ד גלי בהרב-מיארה – היועצת המשפטית לממשלה.

² מתוך אתר משטרת ישראל, בעמ' "אודות". זמין ב: https://www.gov.il/he/departments/about/israel_police_about.